

Головачова К.В.

студентка,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

НОВІ МОЖЛИВОСТІ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ У СФЕРІ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНО-ЗНАЧИМОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Завданням держави є створення нормальних умов життя для кожної людини, забезпечення адекватного правового, соціального, економічного регулювання її потреб, дотримання законності та правопорядку. Виходячи з цього, існує необхідність підвищення ефективності роботи правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю. З-поміж великої кількості засобів поліпшення цієї роботи варто виокремити й використання наукових досягнень як природничих, так і технічних наук. Сучасне кримінально-процесуальне законодавство України зобов'язує слідчого (або особу, що провадить дізнання по кримінальній справі), вжити всіх передбачених законом заходів для повного та своєчасного розкриття злочинів, часто виникає потреба у застосуванні спеціальних знань для встановлення об'єктивної істини. Спеціальні знання можуть бути використані безпосередньо самим слідчим, спільно зі спеціалістом та за допомогою експерта.

Судова медицина займає важливе місце серед різних галузей знань, що використовуються у кримінальному судочинстві. За своїм змістом – це медична наука, що пов'язана майже з усіма лікарськими фахами, а її розвиток відбувається одночасно з прогресом медичної думки та зростанням професійних знань. Суттєвою особливістю судової медицини є те, що об'єктом вивчення є вся людина в її фізіологічному та патологічному стані. Але обсяг судової медицини все ж таки визначається потребами правосуддя: до судової медицини входять лише ті розділи лікарських спеціальностей та біології, зміст яких найбільш придатний для вирішення питань, пов'язаних із виявленням, збиранням та дослідженням доказів при розкритті злочинів. Цим пояснюється і наявність у судовій медицині розділів, яких нема в жодній іншій лікарській професії. Отже, судова медицина, у нинішньому розумінні, – це важлива галузь медицини з власними методами дослідження, яка слугує розв'язанню складних медико-біологічних питань, що постають перед органами правопорядку.

Зростаючі можливості судово-медичної експертизи, впровадження в практику нових, все більш досконалих методів досліджень призводять до підвищення її ролі та ефективності у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів. Так, наприклад, за останні роки значно

розширилися можливості досліджень крові – з'явилися нові технології та методики, сформувалися нові напрямки. При пошуках крові на речових доказах почали використовуватися високочутливі методи дослідження, що дозволяють виявляти її у старих речах, замитих/затертих плямах та у плямах надзвичайно малої величини і насиченості. Експерти вже мають у розпорядженні набір різних методик, сукупність яких практично завжди дозволяє позитивно вирішити питання про наявність крові, якщо такий слід має чи мав місце на представленому матеріальному доказі. До таких методик відносяться тонкошарова хроматографія, мікролюмінесцентний аналіз, використання цілого ряду тестів. Наступним етапом роботи експерта є необхідність вирішення питання про видову приналежність виявленої крові. Це питання має важливе значення, так як тварини, як і люди, також диференційовані в груповому відношенні за системою АВО (система груп крові). Якщо експерт омине етап визначення видової приналежності і відразу перейде до встановлення групи крові, то можливі серйозні помилки. Тому, незважаючи на існування цілого ряду специфічних і чутливих методів дослідження, вчені та експерти продовжують шукати шляхи вирішення даного питання. Останнім часом завдяки своїй високій чутливості все частіше використовується Obtitest (завдяки цьому тесту протягом кількох хвилин можна отримати однозначну відповідь, при цьому одночасно виявляється і наявність крові, і вирішується питання про її приналежність людині). Особливий інтерес викликають деякі нові можливості визначення групової приналежності слідів крові і її диференціювання при однаковій груповій приналежності осіб, що проходять у справі. На жаль, дослідження крові тільки в межах чотирьох груп, які складають систему АВО, може і не дати бажаних результатів, оскільки особи, що проходять у справі, можуть мати однакову групу крові у зв'язку зі значною поширеністю груп зазначеної системи серед населення (отже, якщо обмежитися тільки таким дослідженням, то вирішення питання стосовно джерела походження слідів крові на речових доказах виявляється дуже складним, а іноді – взагалі неможливим). У таких ситуаціях здійснюється цитологічне дослідження крові, спрямоване на встановлення її статевої приналежності, яке сприяє вирішенню питання про те, кому може належати кров. За допомогою цитологічних методів дослідження можна вирішити питання про походження крові, її менструальну приналежність і органо-тканинну характеристику. У випадках необхідності є навіть можливість диференціювати кров новонародженого від крові дорослої людини. Окрім цього, впроваджений метод дослідження змішаних слідів – людини і тварини. Якщо раніше у випадках встановлення у плямах такого змішання подальша робота по встановленню групи крові не проводилася, то на сьогодні існує методика, що дозволяє відокремити

антигени крові людини від антигенів крові великої групи тварин і зробити відповідний експертний висновок. Ця методика є особливо важливою під час роботи зі знаряддями вбивства (ножами, сокирами та ін.), на яких досить часто поряд з кров'ю людини присутня кров деяких видів тварин у зв'язку з використанням названих предметів у господарстві. Також розроблена нова гелева технологія для визначення груп крові на картках – «Скангель», що вже досить розповсюджена в установах, які працюють з рідкою кров'ю та значно розширює можливості судово-біологічної експертизи. Окремий інтерес становить поява нових методів дослідження виділень (таких як волосся, лупа, сеча, слина тощо). Зараз експертиза волосся вже в змозі вирішити великий обсяг різних питань: починаючи з питання про те, чи є надіслані об'єкти волоссям, і закінчуючи питанням про їх групу, захворювання, способи відділення. Разом із цим вже відпрацьована нова методика по виявленню групових факторів в малих фрагментах волосся. Цікавою є й нова методика щодо дослідження лупи при вивченні масок і головних уборів, які використовувалися для маскуванню зовнішності. На сьогодні є можливість визначити не тільки групу волосся, але і групу частинок лупи, а поряд із цим ще й групу крові людини, що мала відношення до досліджуваного предмету. Ще одним, хоч і досить рідкісним видом дослідження у судовій медицині є експертиза сечі. На сьогоднішній день вже розроблені методики щодо визначення сечі та її групової приналежності, які хоча і специфічні, але доступні для виконання. Нажаль, отриманню задовільних результатів перешкоджає відсутність достовірної реакції стосовно визначення видової приналежності сечі (це пов'язано з тим, що в нормальній сечі практично не міститься білок, на присутності якого засновані реакції по встановленню видової приналежності). Проте у деяких випадках все ж таки вдається отримувати результати, використовуючи високочутливі методики. Все ширше у сучасній судовій медицині починають застосовуватися так звані високо технологічні методи дослідження, до яких відносяться різні види судово-хімічних і токсикологічних досліджень у випадках отруєнь або виникнення підозр стосовно цього. Застосування нових хімічних методів і апаратури для кількісних досліджень дозволяє встановити наявність отруйних речовин з більшою вірогідністю і точністю.

Отже, можемо зробити висновок, що судова медицина не стоїть на місці, а розвиток науки і техніки розширює можливості експертних досліджень та обумовлює зростання їх ролі у процесі доказування. Судово-медична експертиза є дуже складним та відповідальним процесом, а її висновки мають надзвичайно важливе значення для успішної та ефективної діяльності правоохоронних органів. Призначення судових експертиз є ефективною формою використання спеціальних знань на досудовому слідстві. Експертиза значно розширює пізнавальні

можливості слідства і суду, а також дозволяє використовувати під час розслідування чи судового розгляду кримінальної справи сучасні науково-технічні засоби. Звичайно, самостійне (без допомоги експертів) використання слідчим своїх криміналістичних знань ніким не заборонено, але все ж таки і вони не є безмежними і, внаслідок цього, на досудовому слідстві нерідко виникає дефіцит доказів. Це пов'язано із тим, що лише частина їх (доказів) потрапляє у коло зору слідчого. З метою пошуку, знаходження, виявлення, фіксації та дослідження доказів у процесі розслідування та розкриття злочинів, загальних юридичних знань буває недостатньо. Для того, щоб знайти чи виявити деякі сліди, встановити їх походження, з'ясувати причину явища, необхідні спеціальні знання в різноманітних галузях. Таким чином, чим більше знань про різноманітність слідів злочину, закономірності їх виникнення, їх властивості буде використано при розслідуванні, тим більше буде можливостей для встановлення всіх необхідних фактичних даних про обставини скоєного злочину.

Список використаних джерел:

1. Авдеев М.И. Судебно-медицинская экспертиза трупа. Руководство. – М.: «Медицина», 1976.
2. Бедрин Л.М. Избранные лекции по судебной медицине. Ярославль. – Издательство Ярославского медицинского института, 1989.
3. Волков В.Н., Датий А.В. Судебная медицина: курс лекций. – М.: Юристъ, 1997.
4. Жариков Н.М., Морозов Г.В., Хритинин Д.Ф. Судебная психиатрия, Издательская группа ИНФРА. – М., НОРМА, 1997.
5. Кузнецов В.М., Чернявський В.М. Психіатрія. – Київ, «Здоров'я», 1993.

Константинова В.В.

студентка,

Научный руководитель: Алиева Е.Н.

старший преподаватель, доцент,

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПРОИЗВОДСТВА ДОПРОСА

Допрос – это процессуальное действие, которое представляет собой регламентированный уголовно-процессуальными нормами информационно-психологический процесс общения лиц, принимающих в нем участие, направленный на получение информации об известных допрашиваемому фактах, имеющих значение для установления истины по делу.